

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Важливим є своєчасне визначення найбільших загроз і ризиків для безпечного життя людства. Необхідний всебічний аналіз і оцінка всіх процесів, пов'язаних з національною безпекою України. Несприятливі умови навколишнього середовища і здійснення запобіжних заходів в області екологічної безпеки вимагають належних юридичних, інституційних та інших заходів. Відомо, що комплексна дія соціальних, економічних, екологічних та інших чинників погіршує здоров'я людини та негативно впливає на демографічну ситуацію в країні в цілому. На сучасному етапі необхідним є запобігання глобальній екологічній катастрофі, причинами якої є збільшення матеріальних потреб людей, розширення економічної активності і, таким чином, підвищення впливу людської діяльності на навколишнє середовище. В результаті глобальне забруднення навколишнього середовища, зміна клімату, збільшення кількості техногенних катастроф.

У контексті глобалізації екологічний та економічний розвиток суспільного життя людства вимагає визнання існування проблем збереження та раціонального використання природних ресурсів, і водночас вимагає постійного забезпечення гармонії динаміки їх існування.

Реалізація механізму стійкого розвитку з'єднує воедино людину (населення), виробництво (економіку) і природу. Тому в сучасному господарюванні поряд із соціальними, технічними й економічними розглядаються екологічні завдання, які повинні задовольняти умовам збереження екологічної рівноваги.

Екологічна рівновага в природі – це такий стан природного середовища, що передбачає її саморегуляцію, відтворення атмосферного повітря, води, ґрунтів, рослин і тварин.

Природна рівновага може порушуватися при антропогенному впливі й переходити в природно-антропогенну рівновагу. Це вторинна екологічна рівновага, що утворюється на основі балансу змінених людською діяльністю компонентів і природних процесів.

Екологічна рівновага визначає наявність наступних факторів:

відтворення основних компонентів природи;

висока біологічна й геохімічна активність літосфери, що дозволяє здійснити нейтралізацію й самоочищення антропогенних забруднень;

стійкість ландшафту до впливу урбанізованих навантажень;

збалансоване існування недоторканих природних ділянок екосистеми районів розселення.

Досягнення екологічної рівноваги залежить від щільності населення, природних зон тощо.

Абсолютної екологічної рівноваги досягти неможливо за причиною впливу людини на природу. Але умовна екологічна рівновага може бути досягнута у випадку відсутності відтворення основних природних компонентів.

Всі фактори, що впливають на досягнення екологічної рівноваги, можуть існувати на урбанізованих територіях при здійсненні заходів, які стабілізують антропогенні навантаження та компенсують шкідливий вплив на навколишнє середовище.

Всі елементи суспільного буття регулюються системою екологічних норм і нормативів якості довкілля, які реалізуються за допомогою економічних механізмів. В економічному аспекті ці механізми можна реалізувати через систему принципів економіки природокористування.

У господарській практиці існують наступні принципи природокористування:

максимізація суспільної корисності природних ресурсів;

відтворення природних ресурсів;
екологізація виробництва.

Максимізація суспільної корисності природних ресурсів базується на діалектичній єдності природи й матеріального виробництва. Використовуючи природні ресурси, суспільство оптимально їх використовує для задоволення своїх потреб і здійснює відтворення природного капіталу.

Відтворення природних ресурсів залежить від розходжень зонального розташування виробництва, існування можливостей використання енергії та водопостачання, перспектив господарського освоєння території, її екологічної ємності, соціально-демографічних факторів.

Екологізація виробництва означає, що подальший розвиток виробничих сил може здійснюватися за умови обов'язкового застосування методів екологічного регулювання та контролювання господарської діяльності, принципів екологічного аудита, а також застосування еколого-економічних методів господарювання.

Ці принципи реалізуються за допомогою часткових принципів:
науковості,
оптимальності,
комплексності,
платності,
справедливості.

Принцип науковості припускає, що природокористування повинне ґрунтуватися на глибокому пізнанні об'єктивних законів розвитку природи й суспільства, на новітніх досягненнях науки й техніки. Отже, мається на увазі науково обґрунтоване сполучення екологічних і економічних інтересів суспільства.

Принцип оптимальності передбачає альтернативне забезпечення найбільш ефективного природокористування, вибір найкращого (оптимального) варіанта рішення господарських завдань із урахуванням екологічних факторів.

Принцип комплексності вимагає раціонального використання, глибокої переробки вихідної природної сировини, залучення в господарський оборот вторинної сировини, відходів виробництва й споживання, впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій у виробництво.

Принцип платності передбачає відшкодування використання природних ресурсів, посилення економічної відповідальності користувачів природи за забруднення навколишнього середовища. Для цього слід дотримуватися вимог гігієнічного нормування, тобто обмежити зміст шкідливих речовин у літосфері, гідросфері, атмосфері, а також жорстко ввести в екологічну сферу правило «забруднювач платить».

Принцип справедливості визначається як рівність громадян у розподілі обмеженого ресурсу. Звісно, що ринковий розподіл припускає наявність природної нерівності, тому за допомогою держави необхідно звести нерівність до пропорційної справедливості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кліменко О. М. Інвайронментальна економіка : навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Економічна теорія» / О. М. Кліменко, М. А. Мащенко. –Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 176 с.
2. Мащенко М.А. Теоретичне обґрунтування сутності економічної категорії «інвайронментальна безпека» / М.А. Мащенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. №60.– 2017. – С.49-55.
3. Мащенко М.А., Литвиненко А.В. Визначення пріоритетів інвайронментальної безпеки України / М.А. Мащенко, А.В. Литвиненко // Вісник економіки транспорту і промисловості. № 61 – 2018. – С. 47–53.